

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

Διδακτορική Διατριβή

**ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΕ
ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ
ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΠΟΥ ΤΟΚΕΤΟΥ**

ΕΛΕΝΗ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ

Λεμεσός 2012

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

Διδακτορική Διατριβή

ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΠΟΥ ΤΟΚΕΤΟΥ

ΕΛΕΝΗ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ

Λεμεσός 2012

ΜΕΛΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΚΟΥΤΑ, ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
(ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ)**

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

**ΕΥΡΙΔΙΚΗ ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ, ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ**

**IRENA PAPADOPOULOS, ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
MIDDLESEX UNIVERSITY, UNITED KINGDOM**

ΜΕΛΗ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

1. ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΚΟΥΤΑ, ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
(ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ)
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

2. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΕΡΚΟΥΡΗΣ, ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
(ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ)
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

3. IRENA PAPADOPOULOS, ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
MIDDLESEX UNIVERSITY, UNITED KINGDOM

4. ΕΥΡΙΔΙΚΗ ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ, ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

5. ΜΑΡΙΑ ΧΑΤΖΗΠΑΥΛΟΥ, ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Ελένη Χατζηγεωργίου 2012
Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της διδακτορικής διατριβής από το Τμήμα Νοσηλευτικής του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω και να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου σε όσους βοήθησαν και μου συμπαραστάθηκαν στην εκπόνηση αυτής της διδακτορικής διατριβής. Ιδιαίτερα θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στα μέλη της τριμελούς μου επιτροπής, κα Χριστιάνα Κούτα, Επίκουρη Καθηγήτρια Νοσηλευτικής του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου, την κα Ευρυδίκη Παπασταύρου, Επίκουρη Καθηγήτρια Νοσηλευτικής του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου, και την κα Ιρένα Παπαδόπουλος Καθηγήτρια στο Middlesex University. Θερμό ευχαριστώ απευθύνω στην επιβλέπουσα καθηγήτρια μου κα Χριστιάνα Κούτα για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε, τη συνεχή στήριξη, τη καθοδήγηση και τη βοήθεια κατά τη διάρκεια των σπουδών μου. Ευχαριστώ θερμά την κα Ευρυδίκη Παπασταύρου και την κα Ιρένα Παπαδόπουλος για τα πολύτιμα σχόλια, την αμέριστη υποστήριξη και επιστημονική καθοδήγηση στην εκπόνηση αυτής της εργασίας.

Επίσης ευχαριστώ θερμά την κα Lena Martensson, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Μαιευτικής στο Skonde University για την επιστημονική της καθοδήγηση στα δρώμενα της Μαιευτικής επιστήμης. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τις καθηγήτριες Μαιευτικής, Toni Barber, Jane Rogers, Sarah Marsh και Soo Downe για την ευγενή παραχώρηση των ερωτηματολογίων τους

Ευχαριστώ τη Διεύθυνση των Νοσηλευτικών Υπηρεσιών για την παραχώρηση άδειας προκειμένου να διεκπεραιώσω την έρευνα μου στα Κέντρα Προστασίας Μητρότητας και Παιδιού. Ένα μεγάλο ευχαριστώ απευθύνω στο προσωπικό της βιβλιοθήκης του Τμήματος Νοσηλευτικής του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου στη Λευκωσία για την πολύτιμη βοήθεια τους.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω ιδιαίτερα στο σύζυγο μου και στο γιο μου για την κατανόηση, την υπομονή, την αγάπη τους, την ενθάρρυνσή τους στις δύσκολες στιγμές, την αμέριστη υποστήριξή τους, που ήταν για μένα κινητήρια δύναμη για την διεκπεραίωση αυτής της μελέτης. Η ψυχική υποστήριξη, η έμπρακτη βοήθεια της οικογένειας και των φίλων μου κατά τη διάρκεια των σπουδών μου υπήρξε ανεκτίμητη.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ και ευγνωμοσύνη οφείλω σε όλες τις μητέρες που συμμετείχαν στην παρούσα μελέτη και μοιράστηκαν μαζί μου, τις απόψεις τους και το πολύτιμο τους χρόνο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εισαγωγή: Ο τοκετός είναι ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα στη ζωή της γυναίκας και η εμπειρία του σχετίζεται άμεσα με την υγεία της γυναίκας και του νεογνού. Ο τόπος τοκετού αναφέρεται ως καθοριστικός παράγοντας, για να βιώσει η γυναίκα τη γέννηση του παιδιού της ως θετική εμπειρία. Η θετική εμπειρία τοκετού ενδυναμώνει τη γυναίκα και ενισχύει το δεσμό της με το νεογέννητο και την οικογένεια της. Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας αναγνωρίζοντας τα σημαντικά οφέλη από την ενίσχυση αυτού του δεσμού και στοχεύοντας στη βελτίωση της φροντίδας μητρότητας είχε συστήσει σε όλα τα κράτη να δημιουργήσουν μηχανισμούς για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων της γυναίκας στο τοκετό και ιδιαίτερα το δικαίωμα επιλογής τόπου τοκετού. Στη Κύπρο, δεν έχουν εντοπιστεί ερευνητικά δεδομένα για την παρεχόμενη

φροντίδα μητρότητας γενικά και το δικαίωμα επιλογής τόπου τοκετού ειδικά. Η διερεύνηση των απόψεων των Ελληνοκυπρίων γυναικών για το δικαίωμα της επιλογής τόπου τοκετού, έχει ουσιαστική σημασία - κοινωνική και πολιτική. Η δημιουργία ερευνητικών δεδομένων θα ενισχύσει το σύστημα υγείας της χώρας στη διαμόρφωση σωστής πολιτικής φροντίδας μητρότητας.

Σκοπός: Ο σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση των απόψεων των Ελληνοκυπρίων γυναικών σχετικά με τη διασφάλιση του δικαιώματος επιλογής τόπου τοκετού.

Υλικό και Μέθοδος: Η μελέτη ήταν ποιοτική και βασίστηκε στην φαινομενολογική προσέγγιση κατά Husserl. Η δειγματοληψία ήταν σκόπιμη και το δείγμα αποτέλεσαν 55 γυναίκες οι οποίες είχαν γεννήσει ένα τελειόμηνο νεογνό, χωρίς παθολογικά ή χειρουργικά προβλήματα τους τελευταίους 12 μήνες στη Κύπρο. 48 γυναίκες συμμετείχαν με ημιδομημένες προσωπικές συνεντεύξεις, εκ των οποίων οι 6 συμμετείχαν και στην πρώτη ομάδα εστίασης. Στη δεύτερη ομάδα εστίασης συμμετείχαν 7 γυναίκες. Η ανάλυση δεδομένων για τις συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τη μέθοδο του Collaizi και για τις ομάδες εστίασης με ανάλυση περιεχομένου.

Αποτελέσματα: Οι απόψεις των γυναικών κατηγοριοποιήθηκαν σε πέντε πυρηνικά θέματα: 1. Ενημερωμένη επιλογή τόπου τοκετού 2. Κουλτούρα τοκετού, 3. Σχέση γυναίκας με επαγγελματίες υγείας, 4. Ασφάλεια μητέρας και νεογνού, 5. Πολιτική φροντίδας μητρότητας. Οι σημαντικότεροι παράγοντες επηρεασμού των γυναικών για επιλογή τόπου τοκετού ήταν η: α) πληροφόρηση, β) σχέση των γυναικών με τους επαγγελματίες υγείας και γ) πολιτική φροντίδας μητρότητας που επικρατεί στη Κύπρο. Η πληροφόρηση αν και έχει τεκμηριωθεί ως βασικός παράγοντας για επιλογή τόπου τοκετού, οι γυναίκες της Κύπρου δεν έχουν πρόσβαση σε αντικειμενική, τεκμηριωμένη πληροφόρηση. Η σχέση της γυναίκας με τους επαγγελματίες υγείας έχει εντοπιστεί ως ουσιαστικός παράγοντας στην επιλογή της για τόπο τοκετού. Οι περισσότερες γυναίκες είχαν αναφερθεί στο ρόλο των μαιευτήρων και πολύ λίγες γνώριζαν για τις μαιές. Οι μαιές στην Κύπρο δεν έχουν την δυνατότητα να παρέχουν επιλογή για τόπο τοκετού και αυτό το φαινόμενο σχετίζεται άμεσα με την πολιτική φροντίδας μητρότητας.

Συμπεράσματα: Η παρεχόμενη φροντίδα μητρότητας στην Κύπρο δεν είναι δίκαιη και εκσυγχρονισμένη, καθώς δεν παρέχει σωστή πληροφόρηση και προσβασιμότητα σε όλες

τις επιλογές τόπου τοκετού. Μέσα από την μελέτη καταδεικνύεται η ανάγκη για διερεύνηση των απόψεων των γυναικών με διεξαγωγή έρευνας πριν τη χάραξη πολιτικής φροντίδας μητρότητας. Η παρούσα μελέτη μπορεί να θεωρηθεί καινοτόμος για την Κύπρο, γιατί για πρώτη φορά καταγράφηκαν οι απόψεις των Ελληνοκυπρίων γυναικών, σε σχέση με τη φροντίδα μητρότητας και τη διασφάλιση του δικαιώματος επιλογής τόπου τοκετού. Αυτές οι απόψεις θα δώσουν το έναυσμα για χάραξη πολιτικής φροντίδας μητρότητας σύμφωνα με τις τεκμηριωμένες ανάγκες των γυναικών και θα συμβάλει στην ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών υγείας για βελτίωση της παρεχόμενης φροντίδας μητρότητας.

Η διασφάλιση του δικαιώματος για επιλογή τόπου τοκετού αποτελεί κοινωνική και πολιτική ανάγκη η οποία ενισχύει τα υφιστάμενα συστήματα υγείας και τους επαγγελματίες υγείας για παροχή ποιοτικότερης και ολιστικής φροντίδας μητρότητας. Η διεξαγωγή περισσότερων μελετών με θέματα που θα πραγματεύονται την παρεχόμενη φροντίδα μητρότητας στη Κύπρο θα αποτελούσαν ενισχυτικό παράγοντα στην προσπάθεια για βελτίωση της υγείας των γυναικών, των νεογνών και της κοινωνίας.

Λέξεις ευρητηρίου: τόπος τοκετού, ενημερωμένη επιλογή, τοκετός στο νοσοκομείο, τοκετός στο σπίτι, κέντρο τοκετού, μαιευτικό μοντέλο, ιατρικοποίηση.

ABSTRACT

Introduction: Childbirth is one of the most important events in women's life and its experience has direct impact on women's and newborns' health. Birthplace is considered a determining factor for women's positive experience of birth. Positive childbirth experience empowers women and strengthens the bond between her, her newborn and her family. The World Health Organization, in recognition of the important benefits of strengthening this bond and aiming at improving maternity care, recommended creating mechanisms for ensuring the childbirth rights, particularly the right to choose place of birth. In Cyprus, no research has been found for maternity care provision, in general and choice of birth place, in particular. Exploring Cypriot women's experiences towards their right for birth place choices is essential, both socially and politically. The implementation of further research will strengthen more the national health care policy in the reformation of maternity care.

Purpose: The purpose of this study was to investigate Greekcypriot's women perceptions towards their right for birth place choices.

Material and Methods: This study is qualitative and is based on Husserl's phenomenological approach. The sampling was purposive and consisted of 55 women who had delivered a full term neonate, without pathological or surgical problems in the past 12 months in Cyprus. 48 women took place with semi-structured interviews and 6 of them took place in first focus groups. The second group consisted of 7 women. The data analysis for the interviews was conducted according to Collaizi's method and for the focus group with content analysis.

Results: Women's perceptions were categorized into five themes: 1. Informed choice for birth place 2. Birth culture, 3. Women's relationship with health professionals, 4. Safety of mother and newborn, 5. Maternity care policy. The most important factors influencing women's choice of birth place were: a) information, b) relationship of women with health

professionals, c) maternity care policy in Cyprus. Although, the information has been documented as a key factor in choosing birth place, Cypriot women do not have access to objective and accurate information. The relationship of women with health professionals has been identified as a key factor in choosing birth place. Most women have reported the role of obstetricians and very few knew about midwives. Midwives in Cyprus can not offer birth place choices and this is related with the maternity care policy.

Conclusions: The maternity care provided in Cyprus is not fair and streamlined, as it does not provide correct information and accessibility to all birth place choices. The study demonstrated the need to explore women’s views before formulating policy for maternity care. This study may be considered innovative for Cyprus, because for the first time Greekcypriot women had the opportunity to express their views in relation to maternity care. These views will be helpful for the creation of an innovative evidenced based maternity care policy, taking in account women’s needs and will be helpful to raise awareness among health professionals for maternity care improvement. Conclusively, ensuring the right for birth place choices is a social and political necessity which enhances the existing health systems and health professionals to provide quality and holistic maternity care. Conducting more studies on maternity care in Cyprus will reinforce the aim for improving the health of the women, neonates and society.

Keywords: birth place, informed choice, hospital birth, home birth, birth center, obstetric model, midwifery model, medicalization.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	VI
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	VII
ABSTRACT.....	X
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ.....	XVII
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	XVIII

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.1	Προσδιορισμός του φαινομένου	1
1.2	Σκοπός.....	5
1.3	Ερευνητικά ερωτήματα	5
1.4	Δομή μελέτης	5
	ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	7
2	ΟΡΙΣΜΟΙ.....	7
2.1	Δικαίωμα.....	7
2.2	Επιλογή	9
2.3	Επιλογές για τόπο τοκετού.....	12
2.3.1	Τοκετός στο νοσοκομείο	13
2.3.2	Τοκετός στο σπίτι	16
2.3.3	Το κέντρο τοκετού.....	21
2.4	Άποψη του ατόμου	22
2.5	Κουλτούρα της κοινωνίας.....	23
3	ΔΙΕΘΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ	26
3.1	Εισαγωγή	26
3.2	Η φροντίδα της μητρότητας κατά την αρχαιότητα και τους νεότερους χρόνους	26
3.3	Εκπαίδευση των Μαιών και των Μαιευτήρων.....	31
3.4	Κυπριακή Ιστορική αναδρομή της Φροντίδας Μητρότητας.	33
3.4.1	Το υφιστάμενο σύστημα υγείας της Κύπρου.....	35
3.4.2	Η εκπαίδευση των Μαιών στη Κύπρο.....	38
3.5	Νομοθετικό πλαίσιο για το επάγγελμα μαιών και μαιευτήρων.	40
4	ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΓΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΠΟΥ ΤΟΚΕΤΟΥ	45
4.1	Εισαγωγή	45
4.2	Τα δικαιώματα των χρηστών υπηρεσιών υγείας και το δικαίωμα της γυναίκας για επιλογή τόπου τοκετού.	45
4.3	Θεωρία της «Επικρατείας της Γέννησης».....	46
4.3.1	Η ενοποιητική δύναμη και η ενδυνάμωση της γυναίκας στη Περιγεννητική Φροντίδα.	50